

ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ

Оқушы дәптері

11

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ**

**«БӘБЕК» ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ,
БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ**

ӘЗІН-ӘЗІ ТАҢУ

ОҚУШЫ ДӘПТЕРІ

11-СЫҢЫП

**Алматы
2020**

«Өзін-әзі тану» рухани-адамгершілік білім беру Бағдарламасының авторы
С.А. Назарбаева

Өзін-әзі тану: Оқушы дәптері. Акимбаева Ж. Ж., Джубатова Л. С.,
Мыркасымова Н. К. / 11-сынып. – Алматы: «Бәбек» ҰҒПББСО, 2020. – 88 б.

ҚЫМБАТТЫ ЖАС ДОС!

«Өзін-өзі тану» пәніне арналған бұл дәптермен жұмыс жасауда рухани-адамгершілік құндылықтар мен адами қасиеттердің мағынасын тереңірек ұғынатын боласыз.

Дәптерде берілген сұрақтар мен тапсырмалар өзіңізді, өзгені, айналаңызды адамгершілік құндылықтар арқылы тануға жетелейді.

Дәптер сізді ойландыратын сан түрлі сұрақтар мен тапсырмалардан тұрады. Оларға жауап іздей отырып, адамгершілік қарым-қатынастың, жалпыадамзаттық құндылықтардың мәнін түсініп, оны күнделікті өмірде қолдануға дағдыланасыз.

Барлық іске ізгі ниетпен кіріссеңіз, шығармашылық шаттыққа бөленесіз!

Таным жолындағы ізденісіңізге сәттілік тілейміз!

Іске сәт, жас дос!

2-тапсырма

Сөздер мен олардың анықтамасын салыстырып, әр сөздің әзіне сәйкес келетін анықтамасын табыңыз.

Ұғым	Анықтамалары
1. Ақиқат	А. Ақиқаттан туындағанның барлығы. Ақиқат жолымен жүруден туындайды, әзіне, әзгеге, табиғатқа
2. Дұрыс әрекет	еш зиян келтірмеу қағидасын ұстанады. Ол үшін табиғаттың, моральдың және мемлекеттің заңдарын
3. Ішкі тыныштық	білу, құрметтеу және орындау қажет. Ол жүректен шығып, сосын сөз ретінде бейнеленетін және іс жүзінде
4. Сүйіспеншілік	қолданылатын құндылық.
5. Қиянат жасамау	Ә. Бастапқы шынайылықтың мәңгілік мәні, жаратылыс негізінде жатқан қасиеттер, адам табиғатының бастауы. Ол уақыттың үш кезеңімен: әткенмен, қазірмен, болашақпен де шектелмейді. Материалдық және рухани әлшемдерде өзгерістерге ұшырамайды.
	Б. Адам ақиқатты танып, сүйіспеншілікпен дұрыс әрекет еткенде оның жан дүниесінде болатын құндылық.
	В. Барлық жүректерді, тіршілікті, барлық кезеңдерді, ұлттарды, діндерді, күллі табиғат пен бүкіл ғаламды біріктіруші құндылық.
	Г. Ақиқат, сүйіспеншілік, дұрыс әрекет және ішкі тыныштық құндылықтары нәтижесінің жемісі, ол – барлық тіршілікті құрметтеу мен сүюдің кәрінісі, бүкіл жаратылыстың бірлігін ұғыну, ойы, сөзі, ісімен зиян келтірмеу.

4-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

4-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

7-8 ӘЗІНДІ ТАБУ

Айнымайтын ақ жүрек пен,
Таза ақылды адамның,
Таппасы жоқ әмірде,
Осыны ұқ балам.

Шәкәрім

1-тапсырма

Тәменде берілген мәтінді оқып, автордың ұсынған әзінді, әмірді тану жолын талқылып, кестені толтырыңыз.

Әмірдің алдында бәріміз шәкіртпіз.

Адам деген атқа лайық әмір сүру үшін адамға білім керек, ыждаһат керек, білік керек. Оны игеру үшін ғасырлар бойы аузы дуалылар жақ жаппай баршамыз үшін – бүгін жер басып жүргендеріміз үшін де, бұл дүниеге бізден соң келетіндер үшін де қапы жібермей қадағалай тыңдайтындай ғып айтып келе жатқан ғибрат сабағын бойға сіңіру керек. Есті құлақ замандастарының ауызына, есті кәз бұрынғылардың жазуына үңіліп, оны талдап-түсіне білгенде жетілу келеді. Әмір ғибраттарын танып-білу арқылы әзін-әзі тану бір басын емес, кәптің қамын қамдай жүретін қайырымды пиғыл иесіне тән келеді. (Әбіш Кекілбаев.)

Автордың түйінді ойы	Автордың ойына көзқарасыңыз	Өзіме түйген ойым

2-тапсырма

Лев Толстойдың «Жастарға әсиет» мәтінінен әмірлік таңдаудағы түрлі көзқарастағы (ізгі, тоғышар) адамның әмірлік ұстанымдарын салыстырып, іріктеп алып, кестені толтырыңыздар. Таңдауларыңызды дәлелдеп беріңіздер.

Кейіпкерлер	Құндылықтары мен қасиеттері	Нәтижесі (салдары)
Ізгі		
Тоғышар		

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

II ТАРАУ ТҰЛҒАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ

9-10 ТҰЛҒАНЫҢ АДАМГЕРШІЛІК НЕГІЗДЕРІ

... Түгел алғың келсе әмірдің ырысын,
Таза болсын сәзің, ойың, жұмысың.

Жүсіп Баласағұн

1-тапсырма. Тәменде берілген мәтінді оқып, негізгі идеясын табыңдар. Оны кәзқарас — себеп — мысал — қорытындылау әдісімен талқылап, жазыңыз.

Бір шәкірт ұстазымен егін алқабын аралап келе жатады. Кенет әлгі екеудің жол шетінде жатқан тозығы жеткен бір аяқ киімге кәздері түседі. Шәкірт ұстазына:

– Шамасы, мынау егінші шаруаның аяқ киімі сияқты. Тығып қойсақ қайтеді? Сосын бір жерге жасырынып, қалай абдырап, сасқалақтағанын қызықтайық, – дейді. Сонда ұстазы:

– Адамдарды әбігерге салуды қызық кәріп, олардың есебінен кәңіл кәтергеніміз адамдыққа жатпайды. Әзіңе бақыт пен шаттық сыйлағың келе ме? Онда оны мазаққа айналдырмай, керісінше, аяқ киіміне ақша салып қояйық. Сонан кейін гана не қызық болатынын тамашалайық, – дейді. Ұстазының ұсынысы бірден кәңіліне қонған шәкірт айтқанын орындайды. Содан соң екеуі жақын тұрған ағаштың артынан жасырынып, бақылауды бастайды.

Сәлден соң жүзі әбден тотыққан, жұпыны киімді бір адам келеді. Аяғын аяқ киіміне сұққаны сол еді, ішіндегі затты сезіп, аяғын дереу қайта суырып алады. Қолын салып еді, ақша екен. Екінші сыңарынан да сондай ақша шықты. Ақшаға бір, жан-жағына бір қарап, таң-тамаша болып тұрып қалды. Кәз жетер жерде ешкім байқалмайды. Ақшаны қалтасына салды да, жерге тізерлеп отыра кетті.

Жасаураған жүзін аспанға кәтеріп дауыстап сәйлей бастады: «Я, Жаратушым! Сен менің хәлімді әзімнен артық білушісің. Әйелімнің ауру екенінен, балаларымның аш-жалаңаш екенінен хабардарсың. Бәрімізді басқа түскен қиыншылықтан құтқардың. Шүкір, шүкір...». Осылайша, ұзақ уақыт жасын тәккен күйі Жаратушысына алғыс айтып, шүкірлігін білдіреді.

Манадан бері одан кәз жазбай қарап отырған шәкірт қос жанары жасқа толып, қатты әсерге бәленеді. Шәкіртінің бойындағы әзгерісті байқап отырған ұстазы:

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

2-тапсырма

Дат суретшісі Херлуфа Бидstrupаның адам мінезіне байланысты салған суретін мұқият қараңыз.

Түрлі мінез-құлықтағы адамдардың мыжылған қалапаққа өз эмоцияларын, қатынасын білдіруін әңгімелеп, олардың диалогін жазыңыз.

5-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

.13-14**АДАМНЫҢ РУХАНИ САУЛЫҒЫ**

Арлы адам – ең күшті адам. Ол әткінші бақыттың, әткінші қайғының ырқына мойынсұнбайды.

Әбіш Кекілбаев

1-тапсырма

Сөздер мен олардың анықтамасын салыстырың. Әр сөздің әзіне сәйкес келетін анықтамасын табыңыз.

ҰҒЫМ	Анықтамалары
1. Руханилық 2. Рухани дүние 3. Рухани даму 4. Рухани қасиеттер	<p>а) Адам мәнінің ең биік кәрінісі, оның жалпы адамзаттық инабат парызы түсіне білуі, болмыстағы өз орнына сай қызмет ете алуы.</p> <p>ә) Рухани, адамгершілік және интеллектуалды қызығушылықтардың материалдыққа қарағанда басым жағдайы, адам жанының таза қасиеті.</p> <p>б) Әдептілік, адамгершілік нормаларына сәйкес келетін адам мінезінің қасиеттері.</p> <p>в) Әзінің әмірдегі орнын, атқаратын міндетін, қазіргі мен болашақ ұрпақ алдындағы жауапкершілігін түсіну және өзін-әзі үздіксіз, бірқалыпты жетілдіру.</p>

5-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтыр.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

15-16

ӨЗІН-ӨЗІ ЖЕТІЛДІРУГЕ ҰМТЫЛЫС

Өмірдің өкінбейтін бар айласы,
 Ол айла – қиянатсыз ой тазасы.
 Мейірім, ынсап, әділет, адал еңбек,
 Таза жүрек, тату дос – сол шарасы.

Шәкәрім

1-тапсырма

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласын негізге алып, кестені толтырыңыз.

Негізгі ой	Автор кәзқарасы	Өзімді жетілдіру үшін маған қажеттілер

2-тапсырма

Сөздер мен олардың анықтамасын салыстырыңыз. Әр сөздің өзіне сәйкес келетін анықтамасын табыңыз.

Ұғым	Анықтамалары
1. Өзіндік тәрбие 2. Өзін-өзі анықтау 3. Өзін-өзін бағалау 4. Өзін-өзі бақылау 5. Өзін-өзі жетілдіру 6. Өзін-өзі ұстау	<p>а) Тұлғаның нақты өмір жағдайларында өз ұстанымын, мақсаттары мен оларды жүзеге асыру құралдарын саналылықпен таңдау үдерісі және нәтижесі.</p> <p>ә) Адамның өзіндік дамуға, өзіндік білім алуға, өз ұнамды қасиеттерін жетілдіріп, келеңсіз тұлғалық қасиеттерін жоюға бағытталған саналы әрі мақсатты бағдарланған іс-әрекеттері.</p> <p>б) Адамның өз жан дүниесін, психикалық өмірі, оның кәріністері-әсерленушіліктер, ойлар, сезімдер және басқаларын нысанаға алуға мүмкіндік беретін ішкі жоспарды бақылауы.</p> <p>в) Адамның өзіне сындарлы көзқараспен қарап, өз мүмкіндігін өмір талабына сәйкес бағдарлай білуі, өз мақсатын нақтылау, ойын түйіндеу қабілеттілігі.</p> <p>г) Түрлі өмірлік жағдайларда жағдайларда, адамның өз ойын, сөзін, іс-әрекетін дұрыс жүзеге асыра алуға қабілеттілігі, сабырлылығы.</p> <p>ғ) Өзінің өмірлік қуатының мәнін, мақсатын жүзеге асыратын тәндік, жандық, рухани күш-қуатты сандық және сапалық өзгерістерге түсіретін ішкі объективтік үдеріс.</p>

6-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

3-тапсырма

Оқулықта берілген Қасым Қайсеновтың мақаласын негізге алып, кестені толтырыңыз.

Әзінің ар-ұжданы алдындағы тазалығы	Отан алдындағы парызы мен борышы	Жолдастары алдындағы парызы мен борышы

4-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

6-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

2-тапсырма

Адамдар арасында жақсы, адал қарым-қатынас құруда маңызды санайтын қасиеттер мен іс-әрекеттерді өзіңізге маңыздыларынан бастап басқышқа орналастырып, жазыңыз.

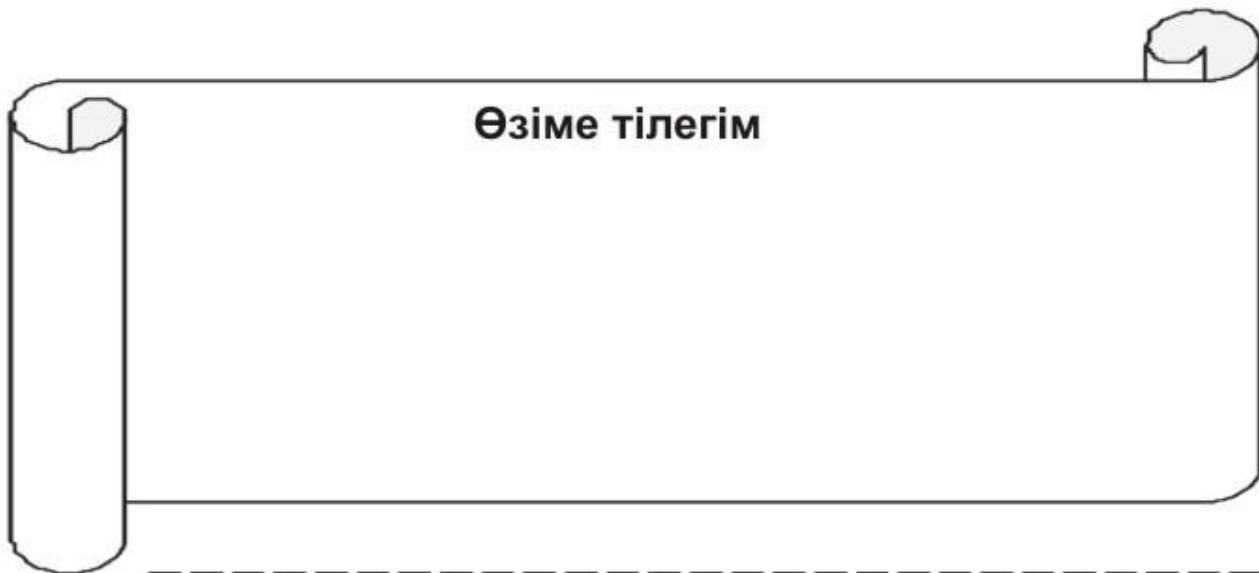
The diagram consists of seven rectangular boxes arranged in a staircase pattern, ascending from left to right. Each box is intended for the student to write down a quality or action they consider important, ranked from most important at the top to least important at the bottom.

3-тапсырма

Өз тілектеріңді жазып, қиып алып сыйға ұсын.

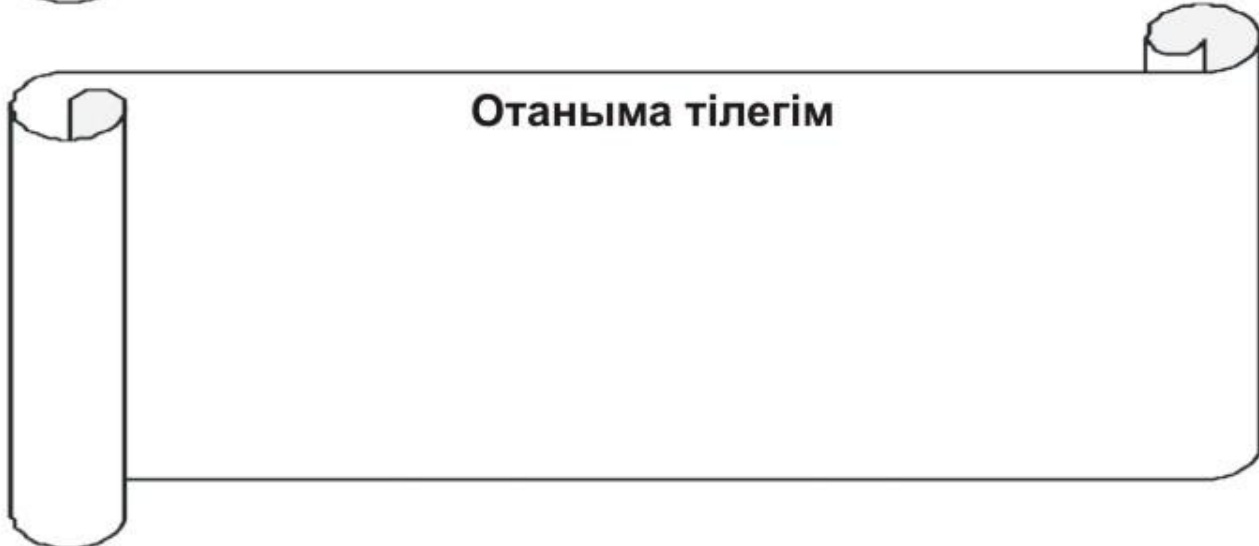
Өзіме тілегім

Мектебіме тілегім

Отаныма тілегім

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтыр.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

23-24

ҚОҒАМДАҒЫ БЕЙБІТШІЛІК ЖӘНЕ КЕЛІСІМ

Игілік — басы ынтымақ,
Ынтымақты елде күншуақ.

Мақал

1-тапсырма

Сөздер мен олардың анықтамаларын салыстырып, әрбір терминнің өзіне сәйкес келетін анықтамасын беріңіз.

ҰҒЫМ	Анықтамалары
1. Татулық	А) Адамдардың бір-біріне адал, қалтқысыз сеніп, бір мүдделі, ортақ көзқараста болатын қасиеті.
2. Достық	Ә) Адамдардың берік бірлігі, сыйласымдылығы.
3. Ауызбірлік	Б) Бірлікке келу, бірге тірлік жасаудың кәрінісі, татулықтың белгісі.
4. Бірлік	В) Мақсаты бір топ мүшелерінің тату — тәттілік, ынтымақтастық, ұйымшылдық кәрсете білуі.
5. Ынтымақтастық	Г) Ынтымақтасып біріккен ауызбірлік, іштей байланысты табиғи бір тұтастық.

2-тапсырма

Өлеңді оқып, бейбіт өмірге, тыныштыққа, адамдар арасындағы үйлесімділікке жеткізетін қасиеттерді іріктеп алып, олардың әрқайсысын сипаттап жазыңыз.

Құт мекені

М. Мақатаев

*Ақ жарқын қауым
Бірінің қамын бірі ойлап,
Жарандар,
Неткен ынтымақты еді бұл аймақ!
Тамаша ауыл,
Тап-таза кәңіл, таза аспан.
Тұрса екен әстіп,
Кетпесе екен лайлап.
Құтты мекенге қанатын кәктен жайған күн,
Осынау жерге кіндігімменен байландым.
Байырғы қазақ, бастарыңа кеп бақ қонған,
Мерекелеріңнен, берекелеріңнен айналдым!*

*Қарттарын сыйлап, жастарын баулып түлеткен,
Қаласын сүйген, даласын сүйген жүрекпен.
Айналдым сенен, аяулы мекен, дарқан ел!
Туған елінің тасына дағы гүл еккен.*

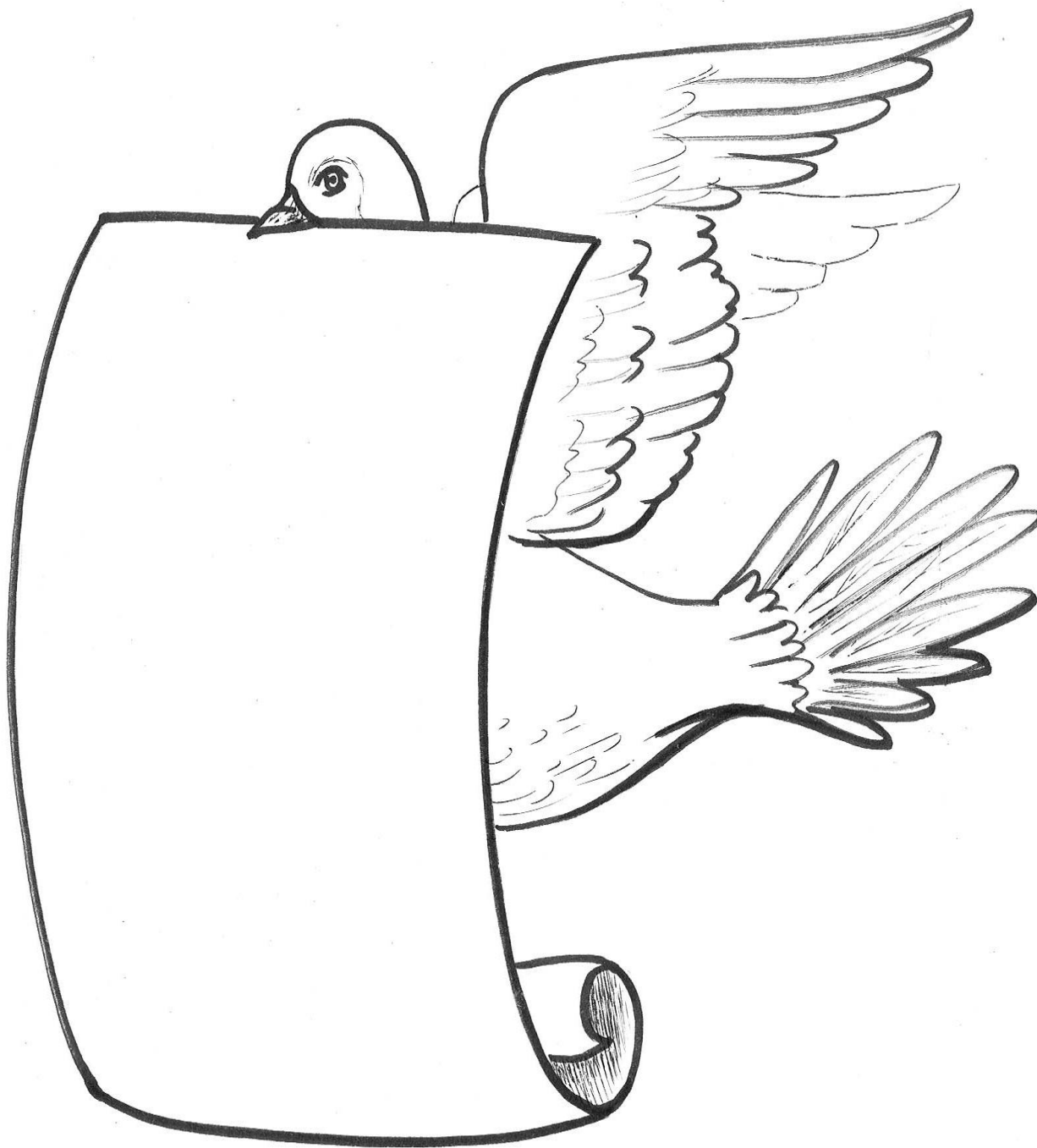

3-тапсырма. «Бірлігі берік, ынтымақтастығы жарасқан елдің болашағы баянды» тақырыбында үстелдің бағдарламасын жасап, жазыңыз.

4-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

**ІНТАРАУ
АДАМЗАТ ӘЛЕМІ**

**25-26
АДАМНЫҢ РУХАНИ КЕМЕЛДЕНУІ**

Адамның жақсысы – адамға сүйсіненішілікпен қарағандар.

Абай

1-тапсырма

Оқулықтағы мәтіннен Бауыржан Момышұлының «қайрат, ақыл, жүрек» туралы айтқан ойын тауып, оны Абайдың 17 қарасөзімен салыстырып, кестеге жазыңыз.

Абайдың көзқарасы	Бауыржан Момышұлының көзқарасы	Менің түйгенім

2-тапсырма

Тәмендегі сөздер мен сәзтіркестерінің анықтамасын жазыңыз.

Жүрек _____

Жүректілік _____

Ақжүрек _____

Үлкен жүрек _____

5-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

3-тапсырма

Тапсырманың кілтін пайдаланып, кестені толтырып, Абайдың жақсы іс жасаудағы дұрыс әрекет туралы айтқан ойын оқыңыз.

А	Ә	Б	Д	Е	Ж	З	Й	К	Қ	Л	М	Н	Ң	Ө	Р	С	У	Ғ	Ш	Ы	І
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

2	16	3	22	16		6	1	10	17	21

13	2	16	17	5	13	22	14		15	11	20	5	18	22		3	1	16		
																				,

15	11	20	5	18	22	13	5	13		1	17	17	1		6	1	16	1	12	1	8	4	21		
														-											.

15	11	20	5	18	22	13		3	22	11	12	5	9		3	22	16
														-			

19	11	9	5	13		9	5	16	5	9		22	17	
														.

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

4-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін толтырыңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

2-тапсырма

Оқулықтағы аңызды оқып, ондағы бағбанның іс-әрекетіндегі жақсы қасиетерді негіз етіп алып, кестені толтырыңыз.

Кейіпкер	Жақсы қасиеттері	Менің ойым

3-тапсырма

«Сабақтағы сабақ» кестесін қорытындылаңыз.

Білемін	Біліп алдым	Мүмкін емес	Сабақ болды

«Адамның рухани кемелденуі» жобасымен жұмыс

1-кезең

1-тапсырма. Төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз.

« Рухани кемелдену» ұғымы, сіздің ойыңызша, нені білдіреді?

2-тапсырма.

Акимбаева Ж.Ж., Джубатова Л.С., Мыркасымова Н.К.

ӘЗІН-ӘЗІ ТАЛУ

Тетрадь для 11 класса общеобразовательной школы
(на казахском языке)

Суретшісі: У.Жубанышева

